

Rovaniemen kaupungin ohjeistus mobiililaitteiden käytöstä päiväkodeissa, kouluissa ja lukioissa

Taustaa:

Lasten ja nuorten älylaitteiden käyttöön kouluissa ja päiväkodeissa tarvitaan nykyistä selkeämmät yhdessä sovitut pelisäännöt. Rovaniemen Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjausryhmän ohella useat kaupungin toimielimet ovat ottaneet kantaa asiaan (sivistyslautakunta, nuorisovaltuusto, lapsi- ja lapsiperheneuvosto ja vanhusneuvosto).

Hallitus antoi puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käyttöä oppitunnin aikana koskevan esityksen perusopetuslain muuttamiseksi 30.12.2024. Esityksen mukaan oppituntien aikana puhelinten tai muiden mobiililaitteiden käyttö olisi pääsääntöisesti kielletty ja sallittu vain tietyin edellytyksin. Oppilas saisi jatkossa käyttää puhelintaan tai mobiililaitettaan oppitunnilla vain opettajan tai rehtorin luvalla oppimistarkoitukseen tai oman terveyden hoitoonsa.

Opetushallitus on täsmentänyt ohjeistusta mobiililaitteiden käytöstä hallituksen esityksen jälkeen ja tämän ohjeistuksen mukaan Perusopetuslain 29 § määrittelee reunaehdot sille, millaisissa tilanteissa puhelinta ja muuta mobiililaitetta voi käyttää oppitunnin aikana. Perusopetuslain 29 § velvoittaa opetuksen järjestäjät määräämään järjestyssäännöissä puhelinten ja muiden mobiililaitteiden säilytyksestä oppituntien aikana sekä niiden käytöstä ja säilytyksestä koulupäivän aikana muulloin kuin oppitunnilla. Välituntien, ruokailun ja muun opetuksettoman ajan osalta opetuksen järjestäjälle on annettu toimivalta määritellä käyttö ja säilytys järjestyssäännöissä. Sääntely koskee kaikkia puhelimia ja muita mobiililaitteita, eikä ole merkitystä sillä, kuka laitteen omistaa. Tämä tarkoittaa koulun, oppilaan, oppilaan huoltajan tai jonkun muun omistamia laitteita.

Toisen asteen koulutuksen puhelimen ja muiden mobiililaitteiden käytön ja säilytyksen sääntely eroaa perusopetuksen sääntelystä. Koulutuksen järjestäjän tulee lukiolain 40 §:n mukaan hyväksyä järjestyssäännöt lukioille. Toisella asteella koulutuksen järjestäjä voi järjestyssäännöissä määrätä, että puhelimen tai muun mobiililaitteen häiritsevä käyttäminen opetuksen aikana on kiellettyä, ja että mobiililaitteet tulee pitää häiriöttömässä tilassa esimerkiksi opiskelijan laukussa tai taskussa. Lukiota, ammatillista koulutusta, TUVA-koulutusta, vapaan sivistystyön oppivelvollisille tarkoitettua koulutusta koskevassa lainsäädännössä ei ole nimenomaisia säädöksiä puhelinten ja mobiililaitteiden kiellosta, käytöstä tai säilytyksestä. Toisen asteen koulutuksen järjestäjä päättää, määrääkö se järjestyssäännöissään puhelimen ja muun mobiililaitteen käytöstä. Välitunneilla ja muuna opetuksettomana aikana mobiililaitteen käyttöä voidaan rajoittaa, mutta sitä ei voida kokonaan kieltää. Jos mobiililaitteen käyttöä rajoitetaan opiskelupäivän aikana, tulee oppilaitoksen huolehtia, että opiskelijalla on kiireellisissä asioissa ja pakottavissa tilanteissa mahdollisuus käyttää mobiililaitettaan. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi, opiskelijan on sairastuminen

opiskelupäivän aikana tai muut vastaavat ennalta arvaamattomat ja poikkeukselliset tilanteet. Lisäksi opiskelijalla tulee aina olla oikeus ilman oppilaitoksen henkilöstön lupaa ottaa hätätilanteissa yhteyttä viranomaiseen, esimerkiksi soittaa hätänumeroon. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi hengenvaaralliset sairastapaukset, onnettomuudet ja vaaratilanteet.

Rovaniemen kaikilla peruskouluilla ja lukioilla on käytössä yhteinen työrahasuunnitelma. Osana työrahasuunnitelmaa on myös kaikille yhteiset järjestyssäännöt, missä mobiililaitteiden käytöstä on kirjattu seuraavasti:

Käytän mobiililaitteitani häiriöttömästi ja vastuullisesti. Noudatan koulun henkilökunnan antamia ohjeita laitteiden käytöstä liittyen aikaan ja paikkaan. Säilytän laitettani häiriötä aiheuttamattomassa tilassa (äänettömällä sekä värinä-, valo- ja muut toiminnot on asetettu pois käytöstä) omassa laukussani tai henkilökunnan määrittelemässä paikassa, kun se ei ole käytössä, esimerkiksi oppituntien ja koulun tilaisuuksien aikana.

Hallituksen esitystä ja Opetushallituksen ohjeistusta mukaillen, Rovaniemen kaupunki on laatinut seuraavan suosituksen päiväkoteihin, peruskouluihin ja lukioon. Esiopetukseen sovelletaan perusopetuslakia sekä sen säädöksiä ja määräyksiä, ja tätä suositusta sovelletaan myös varhaiskasvatuksessa Rovaniemellä.

Rovaniemen kaupungin ohjeistus mobiililaitteiden käytöstä päiväkodeissa, peruskouluissa ja toisella asteella:

Mobiililaitteet ovat laitteita, jotka ovat suunniteltu kannettaviksi ja käytettäväiksi liikkeellä ollessa. Tähän käsitteeseen kuuluvat muun muassa:

- Älypuhelimet: Puhelimet, joissa on edistyneitä ominaisuuksia, kuten internet-yhteys, sovellukset ja kosketusnäyttö.
- Tabletit: Suuremmat kuin älypuhelimet, mutta silti kannettavat laitteet, joissa on kosketusnäyttö ja usein näppäimistö.
- Kannettavat tietokoneet: Pienikokoiset tietokoneet, jotka ovat helposti mukana kuljetettavia.
- Älykellot: Ranteessa pidettävät laitteet, jotka voivat seurata terveyttä, ilmoituksia ja muita toimintoja.
- E-lukijat: Laitteet, jotka on suunniteltu erityisesti sähköisten kirjojen lukemiseen.

Ohjeistus mobiililaitteiden käytöstä päiväkodeissa ja peruskouluissa (koskee myös koululaisten iltapäivätoimintaa):

1. **Oppitunnit ja muut koulut tilaisuuudet (mm. juhlat):** Mobiililaitteiden käyttö on kielletty, ellei opettaja tai rehtori anna erillistä lupaa sen käyttöön opetukseen liittyvässä tarkoituksessa.
2. **Välitunnit, ruokailut ja siirtymät (opetukseton aika):** Mobiililaitteiden käyttö on kielletty, ellei opettaja tai rehtori anna erillistä lupaa sen käyttöön.
3. **Poikkeukset:** Mobiililaitteen käyttö voi olla sallittua terveydellisistä syistä (esim. diabeteksen seuranta), jos asiasta on sovittu erikseen koulun kanssa. Jos oppilaalla on pakottava tarve olla yhteydessä huoltajaan koulupäivän aikana, voi tämä toteutua opettajan tai rehtorin luvalla. Opettaja voi tätä tarkoitusta varten antaa oppilaalle luvan tarvittavaksi ajaksi hänen oman puhelimensa tai muun mobiililaitteen käyttöön. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi lapsen sairastuminen koulupäivän aikana tai muut vastaavat ennalta arvaamattomat ja poikkeukselliset tilanteet. Mobiililaitteen käyttö pakottavissa tilanteissa on mahdollista myös silloin, kun laite on otettu oppilaalta haltuun häiritsevän käytön vuoksi.
4. **Häiritsevä käyttö ja toimenpiteet:**
Mobiililaitteen järjestyssääntöjen vastaiseen, epäasialliseen tai häiritsevään käyttöön koulussa voidaan puuttua perusopetuslaissa säädetyillä kasvatuksellisilla toimilla, kurinpitokeinoilla ja turvaamistoimilla, esimerkiksi kasvatustietokoneella, jälki-istunnolla, puhelimen haltuun ottamisella tai määräämällä oppilas poistumaan. Jos oppilas käyttää mobiililaitetta järjestyssääntöjen vastaisesti, opettaja tai rehtori voi ottaa laitteen haltuun ja palauttaa sen koulupäivän päätyttyä.

Ohjeistus mobiililaitteiden käytöstä lukioissa ja TUVA-koulutuksessa:

1. **Oppitunnit ja muut koulut tilaisuudet (mm. juhlat):** Mobiililaitteen käyttö on kielletty, ellei opettaja tai rehtori anna erillistä lupaa sen käyttöön opetukseen liittyvässä tarkoituksessa.
2. **Välitunnit, ruokailut ja siirtymät (opetukseton aika):** Välituntien, ruokailun ja siirtymien aikana mobiililaitteiden käyttö on kielletty, mutta kiireellisissä asioissa ja pakottavissa tilanteissa on mahdollisuus käyttää mobiililaitetta. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi, opiskelijan on sairastuminen opiskelupäivän aikana tai muut vastaavat ennalta arvaamattomat ja poikkeukselliset tilanteet. Lisäksi opiskelijalla on oikeus ilman oppilaitoksen henkilöstön lupaa ottaa hätätilanteissa yhteyttä viranomaiseen, esimerkiksi soittaa hätänumeroon. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi hengenvaaralliset sairastapaukset, onnettomuudet ja vaaratilanteet.
3. **Poikkeukset:** Mobiililaitteen käyttö voi olla sallittua terveydellisistä syistä (esim. diabeteksen seuranta), jos asiasta on sovittu erikseen koulun kanssa.
4. **Häiritsevä käyttö ja toimenpiteet:** Jos opiskelija käyttää mobiililaitetta järjestyssääntöjen vastaisesti, opiskelija voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka oppilaitoksen järjestämästä tilaisuudesta.

Perustelut:

- Edistää sosiaalisten taitojen kehittymistä kun oppilaat voivat keskittyä enemmän vuorovaikutukseen toistensa kanssa.
- Parantaa keskittymistä ja vähentää opetushäiriöitä.
- Vahvistaa opiskelurauhaa ja turvallista oppimisympäristöä.
- Edistää lasten ja nuorten yhdenvertaisuutta ja suojaa heidän perusoikeuksiaan.
- Välitunneilla lapset ja nuoret voivat keskittyä enemmän fyysiseen aktiivisuuteen, kuten leikkeihin ja urheiluun, mikä edistää terveyttä ja hyvinvointia.
- Hillitsee sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa kiusaamista ja muita kouluaikana tapahtuvia epäsuotuisia ilmiöitä kuten tupakkatuotteiden kauppaamista.

Päiväkodin johtajan tai koulun rehtorin on mahdollista arvioida lapsen mobiililaitteen käytön yksilöllinen tarve. Tällöin oppilas voi käyttää puhelinta apuvälineenä pystyäkseen osallistumaan opetukseen tai lapsen edun sitä muutoin vaatiessa.